

درسنامه جامع مدارک پزشکی

جدید ترین و کاملترین مجموعه نکات و ضروریات

مناسب استفاده برای شرکت کنندگان در آزمون های
کاردانی به کارشناسی ناپیوسته
کارشناسی ارشد
دکترای تخصصی
استخدامی های کشوری

مؤلفین :

دکتر خلیل کیمیافر

عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی مشهد

دکتر امیرعباس عزیزی

عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی چندی شاپور اهواز

علیرضا حاجی زاده

ست. جدول بخش اول به ترتیب عبارتند از:

الف- جدول ویروس نقص ایمنی انسانی (ایدز):

این جدول نقص ایمنی را در اثر ایدز نشان می‌دهد و شامل ۶ ستون در مقابل بیماری مربوطه می‌باشد (جمعاً ۷ ستون):

۱- وضعیتها و بیماریهای همراه، HIV (with HIV)

۲- وضعیتها و بیماریهای ناشی از HIV (due to HIV)

۳- وضعیتها و بیماریهای همراه با بیماریهای شبه ایدز

(with AIDS-Like Disease)

۴- وضعیتها و بیماریهای ناشی از بیماریهای شبه ایدز

(Due to AIDS-Like Disease)

۵- وضعیتها و بیماریهای همراه با خود ایدز (with AIDS)

۶- وضعیتها و بیماریهای ناشی از ایدز (Due to AIDS)

ب- جدول فشار خون (Hypertention): این جدول

۴ ستون تشکیل یافته است:

ستون اول انواع فشار خونها و کلیه وضعیتهایی که همراه

فشار خون یا به دلیل آن و یا فشار خون به دلیل آنها می‌باشد

را لیست نموده است.

سه ستون بعد ماهیت فشار خون را مشخص کرده است:

الف) Malignant (بدخیم)

ب) Benign (خوش خیم)

ج) unspecified (نامشخص)

فشار خون به هر دلیلی و یا همراه با هر وضعیتی که باشد و

یا عاملش هر چه باشد از این سه حالت خارج نیست.

در اینجا رقم چهارم، ماهیت را مشخص می‌کند. یعنی به

فشار خون بدخیم، رقم چهارم 0، به فشار خون خوش خیم،

رقم چهارم ۱ و به نامشخص رقم چهارم ۹ اختصاص می‌یابد.

این جدول منحصرأ در ICD.9.CM وجود دارد.

نکته: تنها جدولی که با مراجعه به آن رقم چهارم

اختصاص می‌یابد جدول abortion در ICD-10 می‌باشد. در

سایر جدولها کد کامل کسب می‌شود.

ج) جدول نئوپلاسمها: این جدول از ۷ ستون تشکیل

یافته است:

ستون اول نشان‌دهنده‌ی کلیه‌ی محل‌های آناتومیکی است

که می‌توانند نئوپلاسمیک شود. ستون بعدی رفتار نئوپلاسم را

نشان می‌دهند که عبارتند از:

۲- secondary (malignant) (بدخیم ثانویه)

۳- in situ (malignant) (نئوپلاسم بدخیم در یک محل

بدون متاستاز)

۴- Benign (خوش خیم)

۵- Uncertain Behavior (رفتار نامشخص)

۶- Unspecified (نامشخص از نظر ماهیت)

علائم به کار رفته در جدول نئوپلاسمها:

تنها علامت بکار رفته در این جدول NEC می‌باشد که

تقریباً معادل # در جدول نئوپلاسمهای ICD-10 می‌باشد.

مواضعی که با این علامت مشخص شده باشند، اگر همراه

با هر یک از دو اصطلاح Epidermoid carcinoma یا

Squamous cell carcinoma باشند، جزء سرطانهای

بدخیم بوده و بایستی زیر قسمت Skin تحت عنوان

Malignant کد داده شود، ولی اگر همراه واژه‌ی Papilloma

باشند، بعنوان سرطان خوش خیم شناخته شده و بایستی زیر

قسمت Skin تحت عنوان Benign کد داده شوند. حال اگر

هیچکدام از اصطلاحات فوق همراه موضع نباشند، موضع

علامت‌دار تحت عنوان Malignant در همان ردیف موضع کد

داده می‌شود.

نکته: در مورد مواضعی که در جدول نئوپلاسم زیر سابترم

bone قرار دارند، به عبارتی در مورد کلیه‌ی استخوانهای بدن

بجز Intraossous (داخل استخوان) و Odontogenous

(جوانه دندان) چنانچه یک Carcinoma یا

Adenocarcinoma داشته باشیم به نئوپلاسم ثانویه‌ی

بدخیم آن ناحیه یعنی کد 192.5 می‌دهیم.

Secondary malignant of bone & bone marrow

(192.5)

کارسینوم و آدنوکارسینوم هر دو منشاء اپی تلیال دارند و

هیچ وقت استخوان نمی‌توانند محل اولیه کارسینوم یا

آدنوکارسینوم باشد چون استخوان اپی تلیال ندارد پس حتماً

ثانویه است.

نکته: در مورد بدخیمی‌ها اگر اولیه یا ثانویه بودن آن

مشخص نباشد و بعد از تحقیق و تفحص یا پرسش از پزشک

به نتیجه‌ای نرسیم آنگاه از قانون زیر استفاده می‌کنیم:

اگر بدخیمی اولیه یا ثانویه بودن آن مشخص نباشد، معمولاً آن را اولیه در نظر می‌گیریم به جز در ۱۲ مورد ذیل که معمولاً متاستاز می‌دهند:

طبقه‌بندی مسمومیت (فصل ۱۷، کدهای 960-989) مشخص شده‌اند. این کد در موارد زیر استفاده می‌شود:

• دارو اشتباهی خورده شده
• اثرات جانبی (adverse effect): عبارت است از یک تظاهر پاتولوژیک ناشی از خوردن یک دارو یا یک ماده‌ی شیمیایی و یا در معرض دارو و یا مواد شیمیایی قرار گرفتن. به عنوان مثال: التهاب پوست، حساسیت و التهاب معده به علت مصرف اسپرین و ...

نکته: در موارد adverse effect کد اصلی به ماهیت عارضه‌ی ایجاد شده اختصاص می‌یابد، که این کد در قسمت اول ایندکس الفبایی پیدا می‌شود. بعد از کد اصلی می‌توان به عنوان یک کد اضافی علت خارجی با توجه به نوع ماده استفاده شده را از جدول داروها استخراج و به آن اختصاص داد

استثنائات جدول داروها و مواد شیمیایی:

در جدول داروها و مواد شیمیایی رادیوم و سایر مواد رادیواکتیو لیست نشده‌اند و برای کدهای به عوارض ناشی از این مواد به ترتیب:

عارضه‌ی ایجاد شده را از قسمت اول ایندکس الفبایی به پرونده، تخصیص می‌دهیم و علت آن را از بخش سوم ایندکس الفبایی تحت واژه‌ی عنوانی radiation می‌یابیم.

بخش سوم (فهرست الفبایی علل خارجی صدمات و مسمومیت‌ها):

ایندکس الفبایی برای E کدها (علل خارجی صدمات و مسمومیت‌ها) با واژه‌های اصلی که بیانگر accident یا حادثه، شرایط، وقایع یا سایر موارد مشخص که منجر به یک صدمه یا سایر اثرات جانبی شده‌اند مشخص می‌شود.

نکته: برای تعیین مکانی که یک حادثه یا مسمومیت اتفاق افتاده، زیر واژه عنوانی accident و occurring مراجعه و سپس مکان حادثه را یافته و کد می‌دهیم. (بعنوان رقم چهارم)

جدول موجود در ICD.9.CM:

در جلد دوم ICD.9.CM مجموعاً ۴ جدول وجود دارد. ۳ جدول در بخش اول و یک جدول در بخش دوم واقع شده

بخش دوم (جدول، داروها و مواد شیمیایی):

این جدول شامل لیست کلی داروها و مواد شیمیایی است اما همه جزئیات را شامل نمی‌شود و این بخش شامل مواردی مانند: داروها، الکل‌ها، محصولات یا فرآورده‌های نفتی، حلالهای صنعتی، مواد خراب کننده (فاسد کننده)، فلزات، گازها، گیاهان زیان آور، پاک کننده‌های خانگی، سموم دفع آفات و سایر عوامل سمی است.

تظاهرات ناشی از مسمومیت یا اثرات زیان آور داروها و مواد شیمیایی در بخش ۱، تحت عنوان بیماری و یا علائم مخصوص یافت می‌شود (برای مثال syndrome, gray و Rash) این جدول انواع مسمومیت، بوسیله داروها و مواد شیمیایی غیر دارویی که عامل ایجاد اثرات جانبی محسوب می‌شوند را دربر می‌گیرد، مانند:

۱- مسمومیت تصادفی: Accident poisoning

۲- مسمومیت تهاجمی یا دگرآزاری: Assault

۳- مسمومیت جهت استفاده درمانی

Misadventure in Therapeutic use

۴- مسمومیت به قصد خودکشی Suicide attempt

۵- بصورت نامشخص (تصادفاً و یا عمدی)

Undetermined (accidental or intentional)

هر کدام از موارد لیست شده در بخش مربوط به مسمومیت‌ها کدی از گروه E960-E989 را نیز به خود اختصاص می‌دهند. جدول کدهای مربوط به طبقه‌بندی ضمیمه‌ای علل خارجی (E کدها) در ستونهای 6-2 این جدول قرار دارند و به ترتیب عبارتند از:

مسمومیت‌های تصادفی، حوادث ناشی از دارو درمانی، مصرف دارو به قصد خودکشی و مسمومیت‌های دگرآزاری، یا مسمومیت با علل نامشخص.

همچنین جدول داروئی شامل لیستی از خدمات داروئی روتین در بیمارستانهای آمریکا می‌باشد که براساس تجدید نظرهایی که در رابطه با خدمات روتین داروئی در بیمارستانهای آمریکا انجام می‌گیرد تنظیم شده است.

شماره‌های فهرست «AHFS» و معادل‌های آنها در ICD.9.CM در ضمیمه «C» جلد اول موجود می‌باشد.

هر یک از مواد لیست شده در جدول با یک کد مطابق با

۲) دادن اکسیژن

۳) تزریق داروهای آنتی هیستامین

۴) تزریق هیدروکورتیزون در رگ

برای پیشگیری از این حالت حتماً باید تست پنی سیلین انجام داد و نکته مهم دیگر اینکه مطمئن باشید سوزن در رگ نرود.

تومورهای ریه و برونش:

سرطان‌های ریه و برونش یکی از شایع‌ترین نوع سرطان در انسان می‌باشد. امروزه ثابت شده که هر چه شخص سیگار بیشتری بکشد خطر ایجاد سرطان ریه در وی بیشتر است.

علائم:

سرفه یکی از شایع‌ترین و زودرس‌ترین علائم سرطان ریه است. در این بیماران سرفه همراه با خلط است. در امتحان سیتولوژی می‌توان سلول‌های سرطانی را پیدا نمود. تنگی نفس، کاهش وزن، بی‌اشتهایی، تهوع و استفراغ و ضعف از علائم دیگر این بیماری است. علائم انتشار این بیماری در داخل قفسه صدی عبارتند از:

گرفتگی صدا، پلوریت به علت ابتلاء پرده جنب، فلج یک طرفه دیافراگم و دیسفاژی به علت متاستاز تومور به مری. تشخیص تومورهای ریه به وسیله رادیوگرافی داده می‌شود. با بیوپسی می‌توان به تشخیص قطعی رسید.

درمان:

چنانچه متاستازهای دور دست ایجاد نشده باشد عمل جراحی و برداشتن تومور و لب مبتلا می‌باشد و همینطور غدد لنفاوی اطراف ناحیه مبتلا نیز برداشته می‌شود. در مورد سرطانهای غیرقابل عمل، درمان به صورت محافظتی به شکل رادیوتراپی و شیمی درمانی می‌باشد.

تراکتومومی: در دیفتری حنجره و هر نوع گرفتگی راه

تنفس در بالای حنجره مورد استعمال دارد و عبارت است از: باز کردن سوراخی در نای و پایین‌تر از حنجره که عمل تنفس به وسیله آن انجام می‌گیرد. در این عمل لوله فلزی استریلی را در محل مورد نظر قرار می‌دهند تا از بسته شدن سوراخ به دلیل التیام نسوج پیشگیری شود.

لوبکتومی:

زمانیکه فرآیند مرضی به یک ناحیه ریه محدود باشد برای درمان از روش لوبکتومی استفاده می‌کنند. این نوع عمل

جراحی متداول‌تر از برداشتن یک ریه کامل است.

پنومونکتومی: (برداشتن کامل یک ریه)

این نوع عمل جراحی معمولاً در سرطانهای ریه می‌شود. برداشتن تمام یک ریه ممکن است در آبسه‌های ریوی برونشکتازی یا سل وسیع یک طرفه نیز انجام شود.

توراکوپلاستی:

منظور بریدن و برداشتن قسمتی از چند دنده است و بیشتر در بیمارانی که به علت وخیم بودن وضع بیماری قادر به تحمل برداشتن ریه نباشند انجام می‌شود. این عمل در بیماران مبتلا به سل ریه در صورتیکه به درمان طبی جواب ندهند انجام می‌شود. و به منظور استراحت قسمتی از ریه انجام می‌گیرد.

سارس:

(Severe Acute Respiratory Syndrome)

تعریف: یک بیماری ویروسی با منشأ ناشناخته که شامل علائم زیر می‌باشد:

۱) تب بالای ۳۸ درجه سانتی‌گراد

۲) یک یا چند علامت تنفسی شامل سرفه خشک و بیخون خلط، تنگی نفس، تنفس مشکل و کاهش اکسیژن خون؛ علائم رادیولوژی دال بر ذات‌الریه می‌باشد.

۳) مسافرت در ۱۰ روز قبل از شروع علائم به کشورهای که احتمالاً باعث انتشار بیماری شده‌اند شامل چین، ویتنام، هنگ کنگ، سنگاپور و تایوان

۴) تماس نزدیک (close contact) در ۱۰ روز قبل از شروع علائم با فردی که به سارس مبتلا بوده و یا به مناطق آلوده سفر کرده است. منظور از افراد با تماس نزدیک افرادی هستند که با فرد بیمار زندگی می‌کنند و یا افرادی که از بیمار مبتلا به سارس مراقبت می‌کنند. عامل بیماری کورونایروس است که قبلاً در انسان دیده نشده است. در صورت برخورد با بیماری که تاریخچه مسافرت به مناطق آلوده، تب بالای ۳۸ درجه و علائم تنفسی دارد حتماً باید بیماری سارس را مد نظر قرار داد.

بررسی اپیدمی: اکثر بیماران در رده سنی ۲۵-۷۰ سال

قرار دارند و کودکان ندرتاً دچار این بیماری شده‌اند. شیوع بیماری در مردان و زنان برابر است. این بیماری در کشورهای

می باشد.

«دستگاه ادراری - تناسلی»

علتهای بیماریهای دستگاه ادراری:

- ۱) عفونت: که موجب التهاب کلیه ها می شود. میکروپها از راه خون و یا از راه مثانه و حالبها به کلیه می رسند.
- ۲) تومورهای خوش خیم و بدخیم
- ۳) ضربه
- ۴) عوامل شیمیایی
- ۵) آلرژی و ناهنجاریهای مادرزادی

روشهای بررسی بیماران مبتلا به اختلالات دستگاه ادراری:

۱) بررسی ادرار:

- الف) توجه به رنگ، اندازه، وزن مخصوص و PH ادرار
- ب) توجه به وجود آلبومین، قند و استون در ادرار
- ج) توجه به وجود میکروب در ادرار
- د) توجه به کلرانس - کراتینین
- ه) توجه به وجود خون در ادرار که ممکن است به دلیل پارگی، تومور، سنگ و عفونت باشد.

۲) بررسی خون:

- الف) توجه به میزان اوره خون
- ب) اندازه گیری مقدار موادی مانند کراتینین اوره (آلبومین) و الکترولیتهای خون و غیره

۳) معاینات بالینی:

- مانند لمس و امتحانات آندوسکوپی شامل سیستوسکوپی و اورتروسکوپی

۴) رادیوگرافی:

- مانند رادیوگرافی ساده از شکم و رادیوگرافی از دستگاه ادراری پس از تزریق ماده حاجب داخل وریدی (I.V.P)

۵) اسکن کلیه (Kidney Scanning):

- در این روش بعد از تزریق ید رادیواکتیو داخل ورید از طریق دستگاه مخصوص اسکن به وجود کیستها و تومورهای کلیه پی می برند.

شرق آسیا شروع شده و در حال حاضر در ۲۵ کشور دنیا دیده می شود. سارس یک بیماری حاد و شدید تنفسی است که شدیداً مسری است و می تواند کشنده باشد.

سیر بیماری: یک دوره نهفته بین ۷-۳ روز که پس از آن دوره بروز علائم این بیماری با تب ۳۸ درجه شروع شده که گاهی همراه با لرز نیز می باشد. در این دوره ممکن است سردرد، کوفتگی عضلانی، خستگی و ضعف و علائم خفیف تنفسی نیز داشته باشد. در بعضی از بیماران اسهال نیز مشاهده می شود. پس از ۳ تا ۷ روز مرحله علائم تنفسی شروع می شود. که شامل سرفه خشک و بدون خلط و تنگی نفس می باشد و در ۲۰-۱۰ درصد موارد دیسترس به حدی شدید است که ممکن است بیمار به تهویه مکانیکی نیاز پیدا کند. لازم به ذکر است که تب بالای ۳۸ درجه جزء لاینفک بیماری سارس است و اگر تب وجود نداشته باشد بیماری سارس زیر سوال می رود. این بیماری علائم آزمایشگاهی نیز دارد.

درمان:

تنها درمانی که تاکنون مؤثر بوده ترکیب کورتیکواستروئیدها (که به صورت تزریق وریدی و یا خوراکی است) و ریباویرین می باشد که با تجویز پزشک نوع و مقدار آن مشخص می شود. آنتی بیوتیکها هیچ تاثیری بر این بیماری ندارند که قویاً توجیه کننده ویروسی بودن آن است. تنها درمان قطعی این بیماری واکسن می باشد که خوشبختانه واکسن مؤثر علیه این ویروس تهیه شده و به زودی به بازار عرضه خواهد شد.

راههای انتقال:

مهمترین راه انتقال این بیماری تماس نزدیک با فرد بیمار است. عطسه، سرفه و تماس با ترشحات فرد مبتلا و حتی تماس و لمس وسایلی که ترشحات فرد مبتلا روی آنها وجود دارد به راحتی و سریعاً باعث انتقال بیماری می شود. توصیه های Centers for Disease Control (C.D.C) در مورد این بیماری:

- ۱) سفر نکردن به مناطق آلوده به ویژه کشورهای شرق آسیا که منشأ اول این بیماری بوده اند.
- ۲) رعایت کامل حفاظت شخصی: افراد در هنگام برخورد با بیماران مبتلا به سارس پوششی کامل محافظتی داشته باشند که شامل ...

سارس (Severe Respiratory Syndrome) تعریف: یک بیماری ویروسی است که علائم زیر می باشد:

- ۱) تب بالای ۳۸ درجه سانتیگراد
- ۲) یک یا چند علامت تنفسی شامل خلط، تنگی نفس، تشنج شکر یا علائم رادیولوژی دال بر ذات الریه می باشد
- ۳) مسافرت در ۱۰ روز قبل از شروع علائم که احتمالاً باعث انتشار بیماری شده است
- ۴) تماس نزدیک (Close contact) با فرد مبتلا به سارس

شروع علائم با فترتی که به سارس مبتلا بوده سفر کرده است منتهی می گردد. هستند که با فرد بیمار (تماس) می کنند. سارس مسری است که فلاتر ...

توراکوپیلاستی منظور بریدن و برداشتن قسمتی از ریه بیمارانی که به علت ورم پلئورال یا تجمع مایع در فضای ریه نیاز است انجام دهدند انجام می شود و به نظر می آید انجام می گیرد.

پسوندها	معنی	مثال	معادل فارسی
- phemia	speech	aphemia	ناتوانی در سخن گفتن بعلت ضایعه مرکز گویایی
- piesis	pressure	hyperpiesis	بالا رفتن شدید فشار خون
- plexy	seizure	apoplexy	سکته
- schesis	pause, stoppage	hematischesis	توقف خونریزی
- sect	cut	dissect	بریدن و جدا کردن، تشریح
- ship	state of, quality of	hardship	سختی
- some	tendency, like	tiresome	خسته کننده
- sthenia	strength	asthenia	ضعف، ناتوانی
- tic	pertaining to	narcotic	مربوط به خواب، مخدر
- tion	process, act of, result of	elongation	طویل کردن، طویل شدن
- tonia	stretching, putting under tension	hypertonia	کشش بیش از حد یک قسمت
- ure	act, or the result of action	closure	نتیجه عمل بستن
- yl	matter, radical, substance	ethyl	ریشه الکلی یک ظرفیتی، اتیل
- rrhage	break, bursting forth	hemorrhage	خونریزی
- rrhagia		metrorrhagia	خونریزی رحمی
- rrhaphy	closure of by suturing, repair	colporrhaphy	بخیه زدن واژن، ترمیم واژن
- rhea	flow, discharge	sialorrhea (ptyalism)	زیاد شدن بزاق، ترشح بیش از حد بزاق
- rrhexis	rupture	metrorrhexis	پارگی رحم
- schisis	split, fissure	gastroschisis	نقص در بسته شدن دیواره شکم در محل خط میانی
- scope, - scopy	looking at, examing	endoscope bronchoscopy	دستگاهی برای معاینه معده و روده، درون بین ناایژه بینی

پسوندها	معنی	مثال	معادل فارسی
-et	diminutive suffix (smallest)	facet	سطح صاف کوچک
-fact, -facient, -fect	make, become	artefact calcfacient defect	ساختگی گرم کننده معیوب ساختن
-ferent	bear, carry	afferent	بیرون بر
-fugal	avoid, driving, moving	centrifugal	گریز از مرکز
-ide	binary compound	oxide	دو مولکول اکسیژن
-in, -ine	hallogen, alkaloid, or nitrogen base	quinine	کینین
-ine	pertaining to	uterine	مربوط به رحم، رحمی
-ion	act of, state of result of	incision	عمل بریدن
-ior	pertaining to	anterior	مربوط به مقابل، قدامی
-ious	capable of, causing	infectious	قابلیت سرایت داشتن، عفونی
-ity	quality of	obesity	چاقی
-ium	diminutive suffix (smallest)	bronchium	برونش کوچک
-ma, -men	resulting of, state of	trauma foramen	(در نتیجه) ضربه سوراخ
-ment	result of, state of	ligament	ریباط، بند، پیوند
-ol	oil	cholesterole	کلسترول
-paresis	partial paralysis	hemi paresis	سستی و ناتوانی یکطرفه